

УДК 338.45:004:005.21

Садовський Є.П., аспірант

Київський національний університет технологій та дизайну

СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ІТ-СФЕРИ

У сучасних умовах глобальної цифровізації, геополітичної нестабільності та інтенсивної трансформації виробничих ланцюгів, кластеризація підприємств ІТ-сфери набуває надзвичайної важливості, оскільки в Україні ІТ-галузь вже стала одним із ключових драйверів економіки (частка комп'ютерних та ІТ-послуг серед експорту становить значну величину). Водночас ІТ-сектор нині стикається з рядом перешкод, таких як: зниження темпів росту, плінність персоналу, нестабільність нормативно-правового середовища, ризики безпеки та інвестування.

Кластеризація ІТ-підприємств розглядається як інструмент підвищення продуктивності, інноваційності та здатності до міжнародної кооперації, що особливо важливо для післявоєнного відновлення та інтеграції України до ЄС. Класичні підходи до кластерів показують їхній вплив на конкуренцію через продуктивність, інновації та підприємництво, а також звертають увагу на «липкість» територій – здатність утримувати капітал і таланти, що доповнюються сучасною європейською кластерною політикою, яка наголошує на ролі кластерів у трансформації ланцюгів доданої вартості, стійкості та цифровізації [1-5]. Серед основних стратегічних векторів кластеризації підприємств ІТ-сфери можна виділити такі:

ВЕКТОР 1. Євроінтеграційна конвергенція та участь у європейських кластерних мережах, де пріоритетом виступає включення українських ІТ-кластерів до European Cluster Collaboration Platform (ECCP), програм партнерств та заходів «Clusters meet Regions», що забезпечить доступ до транснаціональних проєктів, спільних R&D, ланцюгів постачання та фінансових інструментів.

ВЕКТОР 2. Smart Specialisation та EDIH як інфраструктура цифрової трансформації. Європейські цифрові інноваційні хаби (EDIH) в Україні (Схід, Захід, Центральний регіони) виконують функції «test-before-invest», доступу до експертизи з кібербезпеки, хмарних сервісів і підвищення кваліфікацій. Інтеграція ІТ-кластерів з EDIH формує потужні вузли S3/S4, пришвидшуючи цифровізацію МСП і публічного сектору.

ВЕКТОР 3. Регіональна відбудова та територіальна стійкість. ІТ-кластери як «якорі» регіональних інноваційних екосистем створюють мультиплікативний ефект для виробництва, послуг і зайнятості, підсилюючи «липкість» територій до капіталу й талантів. Тут в пріоритеті виступають крос-кластерні проєкти між ІТ, промисловістю, оборонно-промисловим комплексом та креативними індустріями.

ВЕКТОР 4. Глобальні ланцюги вартості та експортна спеціалізація – фокус на нішах з високою доданою вартістю і розвиток сервісно-продуктових бізнес-моделей. Кластери виступають платформами для сертифікації, ІР-менеджменту та швидкого виходу на ринки ЄС/США через партнерства ECCP та програми ESCP-4i.

ВЕКТОР 5. R&D, Deep-Tech і відкриті інновації. Виникає потреба у спільних лабораторіях «кластер – університет – компанії», акселераційних треках для deep-tech (AI, робототехніка, квант/edge), корпоративних челенджів та ІР-розвитку, де орієнтиром є

підвищення інноваційності кластерів як рушія продуктивності та народження нових бізнесів.

БЕКТОР 6. Персонал, перепідготовка та «skills intelligence» – створення «skills pipelines» (дуальні програми з університетами, мікрокреденши, спільні центри сертифікації, залучення «діаспори знань»). Кластери можуть координувати регіональні освітні консорціуми та центри підвищення кваліфікації в зв'язці з EDIH.

БЕКТОР 7. Стійкість, кібербезпека та безперервність бізнесу – формування кластерних стандартів кіберзахисту, SOC-пулінгу ресурсів, резервування інфраструктури та міжкластерних «war-room» для швидкого реагування, що підвищує надійність сервісів і довіру міжнародних замовників.

БЕКТОР 8. ESG-трансформація та «зелений» ІТ-кластер – запровадження «зелених» дата-центрів, вимірювання вуглецевого сліду ІТ-послуг, есо-by-design у софт-продуктах, спеціалізовані green-tech треки (енергоефективність, моніторинг викидів, циркулярна економіка). Європейська кластерна політика прямо пов'язує кластери з ціллю стійкості.

БЕКТОР 9. Крос-галузева конвергенція й дані як актив. ІТ-кластери мають очолити перетин галузей «агро – логістика – фінанси – медицина» через платформи даних, інтеоперабельність API, стандартів і траєкторій Big Data/AI, де міжрегіональні S3-партнерства демонструють ефект масштабу через мережевість.

БЕКТОР 10. Фінансування, партнерства та інвестиційна привабливість – потрібні інструменти змішаного фінансування (гранти Digital Europe, Horizon Europe, інвестиції венчурних/корпоративних фондів, муніципальні інструменти), кластерні фонди прямих інвестицій і ваучери на інновації/цифровізацію для МСП. Нові міжнародні програми ЄС–Україна й аналітика ООН/ЄС підсвічують кластери як драйвери відновлення [3, 5].

Отже, як результат будуть мати місце такі очікувані результати й KPI кластеризації ІТ-сфери: зростання продуктивності та експорту ІТ-послуг/продуктів; прискорення time-to-market через доступ до технологій «test-before-invest»; збільшення зайнятості та створення high-skill робочих місць; підвищення частки R&D у виручці; збільшення кількості стартапів/скейлапів; інтеграція у GVC та підвищення «липкості» регіонів для талантів; стійкість та кіберзахист; ESG-показники: енергоефективність, декарбонізація.

Список використаних джерел:

1. Соколова, Л., Іванова, В., & Верясова, Г. (2021). Сучасна інноваційна економіка: від піраміди Маслоу до глобальної конкурентоспроможності країни. Економіка та суспільство, (26). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-43>.
2. Солодкий, В. (2025). Розвиток ІТ-кластерів в Україні та їх значення у відбудові економіки України. Економіка та суспільство, (72). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-75>
3. Мірошник, Р., & Скабара, І. (2024). Особливості розроблення стратегії розвитку підприємств ІТ-сфери. Економіка та суспільство, (62). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-145>
4. Nalyvaiko, N. Y., & Kolomiets, O. H. (2018). Перспективи розвитку ІТ-кластерів в Україні на основі венчурного інвестування. Scientific Bulletin of UNFU, 28(9), 68-72. <https://doi.org/10.15421/40280914>
5. Пузирьова, П., & Садовський, Є. (2025). Екосистема інноваційних ІТ-кластерів в контексті цифрової трансформації та сталого розвитку. Вчені записки Університету «КРОК», 1(77), 42-53. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-77-42-53>